

MUĞLA

17.

Halkevi Dergisi

İÇİNDEKİLER:

Bir Adım Daha.

C. AKER

Yurdumun Rengi ve Kokusu.

Ekmel İZDEM

İbrahim Şahidi.

C. AKER

Arzın Tarihçesi.

Ekmel İZDEM

İlimizde bazı isimler ve kitabeler

C. AKER

Henrik İpsen

Vehbi BAŞKO

Meyve ağaçları.

MUĞLA

Cilt. 2 Sayı: 17.

Aylık Halkevi Dergisi.

— Temmuz — 1938.

Basılmıyan yazılar geri verilmez.

Bir Adım Daha...

C. AKER

Yeni Tarih

Kamalizim inkilâpları biribirine o kadar sıkı bağlarla merbuttur ki, içlerinden bir tanesinin noksanlığı bütün inkilâp bünyesini sarsmağa kâfidir. Atatürk eşsiz kafasının derinliklerinde bu başdöndürücü inkilâpları yuğururken bütün şumulünü nazarı dikkata almış, ondan sonra tatbik mevkine koymuştur.

Tarih inkilâbı da bütün diğer inkilâplar gibi aynı safta ehemmiyeti haizdir. Esasen Kemalizim inkilâplarının ehemmiyetçe birbirinden hiç bir farkı yoktur. Bunların hepsi aynı değer ve aynı ehemmiyeti haizdir. Bu inkilâplar nasıl ki birbirlerine en sıkı bir şekilde merbut ise, ehemmiyetçe de aynı derece ve seviyededir.

Osmanlı müverrihlerinin en değerlisi bile kendini gaflet ve hatta cehaletten kurtaramamıştır.

Bütün ömrünü yalnız osmanlı tarihine hasreden ve cidden çok mükemmel bir eser vücade gitiren meşhur Baron Hammer bile o tarihî dalâletten kendini kurtaramamıştır. Baron Hammer yalnız bir Türk tarihinin noksan hülâsasını baş tarafa koymakla ve vesikaları göstermekle diğerlerinden ayrılır.

Fakat neticede o da Türk tarihinin bir parçası olan Osmanlı tarihini (Mahandan) başlatır.

Bu dalâlet, bu gaflet ve hatta bu cehalet asırlarca sürdü.

Asırlarca müddet Türk ulusunun kafasına bu galat bilgi yerleştirilmek için uğraşıldı. En büyük ve vatan severliklerinde şüphe edilmeyen ediplerimiz bile.

((Cihangirane bir devlet çıkardık bir aşiretten..))
diyerek o belahâta saptılar.

Hiç şüphesiz tarih işi vesika seziş ve görüş işidir. Geçen devirlerde şimdiki kadar vesaik bol, vesait çok değildi. Fakat bir padişahın (suru hitan) veya (suru sürurunu) en ufak bir noktasına varıncaya kadar kaydeden (vak'a nüvislerimiz) tarihin yazılışına başka bir cereyan, başka bir çeşni verebilirlerdi. Fakat o görüş nerede? O bilgi nerde? En değerli müverrihlerimiz bile meddahlıktan kendilerini kurtaramamışlardır.

Tarihte de inkilâp yapmak gene Cümhuriyet ve bilhasa Büyük Şefe nasip oldu. Onun emsalsiz dehası beşeriyete nasıl yeni ve modern bir millet hediye etmişse, dünya ilmine de yeni bir tarih hediye etti. On binlerce yıllık ölmüş sanılan bir mazinin karanlıklarını yırttı. İnsan gözünün önüne yeni bir âlem açtı.

Bugün Tarih işindeki bilgimiz değişmiş, ananalarımızın kuvvetini, kaynağını teşkil eden millî tarihimizin hakikî çehresi meydana çıkmıştır. Bugünkü tarih bilgimiz ve tarih telâkîmiz diğer inkilâpların yaptığı gibi realiteye dayanır. Onun içindir ki bugünkü bu telâkkiler bütün dünyada büyük bir alâka uyandırmıştır. Hiç şüphesiz bu alâka tam yerindedir.

YURDUMUN RENGİ VE KOKUSU

16

Ekmel İZDEM

Şimdi şunları tedai ediyorum: "Ankara, Türk azminin sembolüdür.", Yenişehirdeki asfalt yollar, bizim yol mühendislerimize örnek olabilirler.", "Yeni bir şehrin kurulması, haddizatında o kadar ehemmiyetli sayılmıyabilir. Fakat cöl ortasında, bütün tabiat engelleriyle didişerek Ankara gibi mükemmel bir şehir kurmak, dünya üzerinde eşi olmıyan harikulâde bir muvafakiyettir,..."

Bunları biz veya her hangi Türk vatandaşı söylemiyor. Millî kâbemizi gören yabancılar söylüyorlar.

Bir tarih—coğrafya öğretmeni sıfatıyla ben de kısaca sunu söylemek isterim: Ankara, Türk iradesinin tabiata tahakkümü ve galebesidir.

İlk küçük tüneli geçtikten sora Ankara'yı gözden kaybettik. Allaha ısmarladık yaratıcı Ankara.

Hoşça kal başarıcı Ankara.

Yirmi gün sora yine seni kucaklıyacağım; senin ısıtan samimiğ kucağına atılacağım.

İnce su vadisi içinde Kayaş'a doğru ilerliyoruz. İki tarafımız, fakat hele sağımız, boyu boyuna söğütlerle kaplı. O söğütler ki susuz Anadolu yaylâlarının zinetidir.

İnsan Eskişehirle Ankara arasını gördükten sora Ankara'nın yanbaşındaki bu tabiat parçasını pek beğeniyor. Gerçi dağlar çıplak. Fakat hiç olmazsa vadiler yeşil. Aşağı—yukarı her vadi gibi.

İstasyonda ve sağımızda ağaçlar budanmış; 2—3 metrelik bir gövde üzerinde upuzun dallar yükselmiş. Hoş bir görünüşleri var. Boya veren ağacın gölgesi az olur. İç Anadolunun ise gölgeye ve yeşillığe ne kadar ihtiyacı var?...

Yenişehir'de Maarif Cemiyetinin açtığı mektepte beden terbiyesi ve İngilizce hocası olan genç arkadaşla şuradan, buradan konuşuyoruz. Aylık bir bilet almışlar, Kayseri'de iki gün kaldıktan sora Adana ve Mersin'e gideceklermiş. Ondan sorası için bir kararları yok. Anlaşılan

kendilerine bir seyahat programı çizmemişler.

Sağda, oldukça gönül açıcı bir manzara içinde yep yeni binalar, mükemmel ve geniş bulvar ve fabrikalar görüyoruz. İstasyonu geçince bir fabrika daha gözüme geliyor. Barut ve sukireci fabrikaları. İnkişafa pek elverişli görülen küçük Yozgat, aynı zamanda minik bir endüstri yuvası.

Beş altı yıl öncesine kadar boş bir yer olan burası bir kaç fabrika sayesinde küçük, fakat yeni bir kasaba oluvermiş. Endüstrinin kudreti..

Altmış dokuzuncu kilometrede Irmak istasyonundayız. Râkım bakıyorum: 679 metre. Demek ki Kızılırmak vadisine doğru yüz elli metre kadar inmisiz. İstasyonda Çankırı katarı ile karşılaştık. Orada acı bir haber duyuldu: Demiryolu mühendislerinden biri âilesi ile birlikte otodirezinle giderken tirenle çarpışmış. Birisi atlamış kurtulmuş.

Kendisi ve galiba, karısı ölmüşler; çocukları da ağır yaralanmışlar. Onu tanıyanlar, tanımayanlar bu âkibete acıdılar; sızlandılar...

Irmak—Filyos hattı bizimkine biraz müvazi gittikten sora kıvrılıp uzaklaşıyor. Onun bizden uzaklaşması, Karadeniz'e bir dakika önce kavuşmak ihtiyacından doğuyor. Öyle ise Karadeniz'e bizden selâm. Fakat tezelden...

O, Filyos'a ve oradan kömür bölgesine yaklaşırsa dursun, katarımız bizi büyük bir demir köprüden öte yana geçirdi. Kızılırmak: Türkiye'nin en uzun nehri. En gamsız ırmağı. Bin kilometreye yaklaşan bir mesafe içinde bozkırları aşan Kızılırmak. Suları burada, Porsukunki gibi bulanık. Kimi yerlerde yayılıyor, kimi yerlerde toplanır gibi oluyor. Buradaki akışı belirsiz gibi. Onu, kabil olsa da kaynaklarında gidip görsem. Misisipi, Amazon, Nil, Kongo, Volga,,, gibi nehirlerin ikinci-üçüncü derecede kolları kadar bir "büyüklük", arz etmiyen bu ırmak bence dünya değerindedir. Çünkü atalar, ilk önce onun büyük dirseği içinde yerleştiler. Hayvanlarına onun suyunu içirdiler. Tarlalarına

onun suyundan hayat kattılar. Dikkat edilsin: Orta Asyanın coğrafya şartları—kötülüğe doğru—değişince yurtlarından ayrılmağa mecbur kalan atalarımız hep ırmak boylarını kovaladılar: Sarı ırmak, Gangj, Sint, Fırat, Dicle, Kızılırmak, Yayık, İtil, Nil vesaire,,, hep ulusumuzun yerleştikleri alanlardır.

Büyük göçler sırasında henüz ehli hayvan sürülerine bile malik olmıyan bu sahalardeki insanlara mukabil gelen göçmenler mükemmel çiftçilik biliyorlardı. Bunu isbat için yazılı tarih belgelerine ihtiyacımız yoktur. Onların hep sulak ve bitek ovaları aramış ve oralara yerleşmiş olmaları en kuvvetli belgelerdendir.

Sumerler'le birlikte çıkmış olmaları ihtimal dahilinde olan Etiler—Mezepotomya'yı baştan başa bataklık bir halde görünce bir kısım ırkdaşlarının oralarda kalmalarını kâfi görerek kendileri daha Batı'ya gitmişler ve Kızılırmak Boyları'nı münasip görerek orada yerleşmişlerdir. Onun için Kızılırmak sadece bir nehir değildir; bir su yolu değildir. Aynı zamanda Anadolu'nun Türklüğüne bir semboldür de... Onu sevmek, ona saygı göstermek ve hatta—natürizim safhasında olsaydık—ona tapınmak gerekir.

Hep sağımızda. O kıvrılıyor; biz de ondan ayrılmamak için kıvrılıyorz.

∞ ∞ ∞

Yahşihan'dayız. Yeni yapılar mestesna, ken-

disi her halde oturulacak bir yer değil. Güneşin altında bir yığın kerpiç. Ayrılıyorz. Kızılırmak yine bizimle beraber. Anlaşılan, birlikte epice yolculuk edeceğiz.

Fabrikalar, elektrik santıralı ve yeni bir kasaba: Kırıkkale. Solumuzda, istasyonun hizasında ve arkasında Ankara'nın Yenişehir kısmındaki eş sayılabilecek yeni evler, apartmanlar var. Hava tehlikesine karşı mahfuz bulunan bu yerlerde yepyeni bir endüstri merkezi vücuda geliyor; hatta gelmiş bile.

Fabrikalar, millî müdafaa için gereken ordu gereçlerinin mühim bir kısmını verdiği gibi, son zamanlarda devlet demir yolları için raylar da yapmağa başlamışlar.

Türkiyenin endüstri hayatında, Kırıkkale bir değerdir.

Yeni Kırıkkale'nin yanında eski Kırıkkale boynu bükük duruyor. Eski ile yeninin farkını kavramak için Ankara ile bunu görmek lâzım. Eski ile yeni yan yana duruyor. İlk durgunluğu, geriliği, tenbelliği; ikincisi kaynaşmayı, ileriliği, enerjiyi, bir kelime ile, dinamik hayatı temsil ediyor.

Eski Kırıkkale'nin karşısında yine bir takım mühimmat fabrikaları görülüyor. Muğla'nın (Hamursuz)una Milâsın (Pilâvtepe) sine mukabil burada da kırmızı renkte bir tepe var. Fakat bu, ötekilere—hiç bir cihetten—benzemiyor...

—Arkası Var—

İbrahim Şahidi.

Yazan: C. AKER

Bir mukaddime ve iki kısımdan ibarettir.

Gülşeni Tevhid—27—18 ebadında olup el yazmasıdır. Farisidir. 159 yapmak ve menzumdur. Arapça haşiyeleri vardır. Kitabın sonundaki tarihe göre 1270 hicri tarihinde istinsah edilmiştir. Bu kitap saat Hacı Veli varisleri tarafından 1319 da kütüphaneye vakt edilmiştir. Kütüphanede 93—123 nomroda.

Kitabı Şahidi—El yazısı ve 20 ebadındadır. Güzel bir yazı ile yazılmıştır. Türkçe menzum kısımlar kitabeler içindedir. Kenarlarında haşiyeler, şerhler vardır. İlk şerhi şöyle başlar: (Evvelâ bir masumu pake Şahidi okutmak murad eden kim mesne ol masume gadraetmiyup bir vezni tab sahihi üstat bulmak şarttır. Zira intidayı talimde üstadından nice ahz ederse öylece kılup badehu Şahidi merhum kendi talim etse ol vadiden döndürmek emri muhaldır.

Dihani fikri dilde gonceli gülzarı cınımdır.
Hayali servi kaddin haylıdan hatır nişanımdır
Firaki lali nabinle bela bezminde ey saki
Demadem eşki gülgünümşarabı erguvanımdır

Bu yazının altında Şahidin babasının adı şu surette yazılıdır: (Hüdayi Şahidi merhumun pederinin lakabıdır. Hüdaye mensup demektir.) İfadeleler çok selis ve çok tabiidir. Mukaddimesinde tahsilinden ve üstadlarından bahs eder. Bu mukaddime uzun olmakla beraber akıcı ve sü ükleyici üslubuna kapılarak buraya dercini münanib buluyorum:

Pes andan sonra ben merhum ve magfur
Hüdayi ol kemalatile meşhur
Ki valittir bu muhtacı güdaya
Ola ruhuna rahmet ti nihaye
Dahi masumken cebdi'e merhum
Okutmuşdu lûgatlar bana menzum

(*) Şuhudi Şahidin oğludur. Buda babası gibi ilmü-kemal ve fazilet sahibidir. Aynı zamanda şairdir. 43 yıl Muğla mevlevi hanesinde postneşinlik etmiştir. 1000 hicri tarihlerinde vefat etmiştir. Babası ile farkının isimleri arasındaki fark kadar olduğunu her eser yazar. Bu zatın eserlerine dair bir malûmata destres olamadık. Ancak (Aşık Çelebi) tezkiresinde şu şiiri mukayyettir.

İbrahim Şahidi ömrünün sonlarında mürşidinin Atyon Karahisarında bulunan mazarını ziyaret için oğlu Şuhudi (*) ile beraber Afyon Karahisarına gittiği vakit orada vefat etmiştir. Afyon Karahisarında mezarı vardır. Ölümünde 82 yaşında idi.

Muğladaki türbesinde bir mezar taşı vardır. Bu mezar taşında şu kitabe yazılıdır:

Güdayım Şahidiyim mevleviyim
Diyar Mentese Muğlaviyim
Bi hamdi'lakhi merdi maneviyim
Ki gavvası buharı mesneviyim
Şahidiye her kim eylese dua

Hasbetenillah Şahidi ruhiçün fatiha
931

Bu taşın sonradan konduğu ve makamına ait olduğu kanaatındayım. Esasen şahidi 957 tarihinde öldüğü ha de taşta 931 tarihi vardır. Bu taşında Şahidin ölüm tarihini bilmiyen birisi tarafından yazıldığı anlaşıyor.

Muğlada dönen rivayete nazaran Şahidin üç dane oğlu vardır. Bunlar Şuhudi, Mustafa, Hüsamittin adlarındadır. Şuhudi hakkında kısaca malûmat verdik. Ulada medfun Hüsamittinin Şahidin oğlu olduğu söyleniyor. Hüsamittin efendide alim bir zattı. Eserlerinden birini (Gura rûkavaidini) gördüm? Kendi elvazisiledir. Elyevm Ula da bir zattadır. Mustafasında Dümbürek köyünde medfun olduğu söylenmektedir. (Osmanlı müellifleri) iki Hüsamî birbirine karıştırıyor. Mamafih oğullarından birinin (Hüsamittin) olduğunu söyler.

**

Şahidin Eserleri

Gülşeni Vahdet—Muğla kütüphanesinde bulunan bu eserin Şahidin el yazısıyla olduğu söyleniyor. 14 santimetre uzunluğunda ve 10 santimetre genişliğinde ve küçük kıtada olup 51 sahifedir. Türkcedir. İlk sahifesinde besmele ve (Gülşeni vahdetez güftehayı Şahidi) yazıdır. Mezum kısımlar Türkçe ve mensur kısımlar farisicedir.

Okudum evvelâ tuhfei Hüsami
Muattar oldu anınla camı meşamı
Dahi menzum okundu çok lûgatı
İçurdu tabima abı hayatı
Şu resme oldum lûgat ilminde mahir
Lûgat kim bilmesem olaydır nadir
Gidadeh sale oldukça tıudayı
İdub rihlet kodu darı renayı
Banaki oldu lûgat ilmi musahher
Ne ilme başlasam oldu müyesser

Yakin bildimki bir nevreste masum
Lûgatlar okuya veznile menzum
Ana herilim olur elbette asan
Olur bu alemde bir merdi sühandan
Hüda şad eyleye ruhun Hüsamin (*)
Vere cennette alasin makamın
Gördü nazma bunca dürü meknun
Selisi suhdur bana seyri mevzum

Tamam olan her bir kıta mevzun
Yazardım anda bir beyti hümayun
Ki ola her bir mısrai hem
Biri türki ola de bişü ne kem
Ki türki farisiye ola mukabil
Bilur ehliki olur bu nazmı müşkil
Bu resme eyledim ol beyti tertib

Ki bile bitti ahvali terkip
Çü eltafi hüda gösterdi itmam
İttim ben dahi tuhfei Şahidi tam
Güdayim şahidiyim Mevleviyim
Diyarı Menteşede Muğlaviyim
Bi hamdillahki merdi maneviyim
Ki gavvası buharı mesneviyim
Muradım buki tuhfe bula şöhrat
Gele evzanile atfale kudret

Bu manzum lûgat tetkike değer bir kitap-
dır. İçinde pek çok eski ve güzel Türkçe kelime-
lerin bulunması muhakkaktır.

Manzum lûgatından bazı parçalar:

Açık küşade ve pişanı alın ebru kaş
Ahi birader ve hemrah kardaş ve yoldaş
Samanlu balığa gek gil kireç geç ve kum rik
Sefal sakı dürür hışkı senk kerpiç taş

Su ab hak durur toprak ateş öd ve yel bas
Hem eşk göz yaşıdır hüşk veter kuruile yaş

Bu kitap Muğla kütüphanesinde 107 nomroda
kayıtlıdır.

(*) Hüsam, Üstadı Şahidi.

— Solu Var —

Arzın Tarihçesi, Paleojeoğrafisi ve Jeolojisi

Ekmel İZDEM.

Lise talebesinden olan çocuklarımız, arzın ta-
rihçesi, jeolojisi hakkındaki vazının biraz daha
tatsil edilmesi ricasında bulundular. Hem dün-
kadar bizim olan yavrularımızın bu dileklerini ye-
rine getirmek, hem de insanlığın müşterek yuva-
sında geçen jeolojik safhaları kısaca kaydetmek
düşüncesiyle aşağıdaki satırları yazmağı uygun
buldum.

İptidaî Zaman'dan sora dört zaman muhtelif
Devir'lere ayrılmaktadır:

Birinci zaman: Kambriyum, Silür, Levon, Kar-
bon, Perm;

İkinci zaman: Triyas, Jura, Tebeşir;

Üçüncü zaman: Eosen, Oligosen, Miyosen, Pli-
yosen;

Dördüncü zaman: Pletistosen=dillüvyem, allüv-
yon; devirlerine ayrılmıştır.

Bu devir isimlerinden, birinci ve ikinci zama-
na ait olanlar ya, muhtelif safhalarda teşekkül
eden tabakaların ve sakladıkları fosillerin ilk de-
fa görüldükleri mıntaka, şehir, dağ isimlerinden
ya bir mıntakada yaşayan bir kavmin adından ve-
ya her tarafata görülmeleri mümkün olan kaya ve-
ya madenlerden alınmıştır:

Meselâ kambriyum, Lâtinlerin eski Galya vilâ-
yetine verdikleri „Kambriya,, dan; silür, Kambri-
yum tabakaları üzerinde mevzuğ diğer tabakaların
ilk defa Seltler'e mensup „Silür,, kabilelerinin
müttekâsif bulundukları mıntaka adından;

Devon, İngiltere'de „Devon kontluğu,, adın-
dan:

Karbon, her tarafa görülebilen „karbon,, ta-
bakalarından;

Perm, Rusya'da kâin „Perm,, vilâyetinden;

Triyas, tabakaları üçe ayrılabilir manasından;

Jüra, jüra dağları adından;

Tebeşir, karbon gibi her tarafa rastlanılması
mümkün olduğundan tebeşir adından alındıkları
gibi Eosen, bugün yaşayan mahlûkların ilk örnek-
leri bu sathada görünmeğe başladığı için „mebdei
zuhur,, manasından;

Oligosen, miyosen ve pliyosen devirlerinde ya-
şayan hayvanlara nazaran az çeşit bulunduğu için
„cüz'i,, manasından;

Pliyosen, şimdikilerin yüzde ellisi bu devirde

yaşadıkları için „fazla,, manasından;

Ve nihayet Peistosen „pek yeni,, manasından
alınmışlardır....

Birinci Zaman:

A) Kambriyum devri: Kambriyum devrinin deniz-
leri gayet vasiğ ve az derin idi; karalar mah-
düt mikdarla adalar halinde bulunuyordu.
Memleketimizde bu devir arazisine tesadüf edil-
memiştir. Hüron si'silesi, bu devrin sonların-
da tamamlanır.

B) Silür devri: Vaziyet hemen aynı. Karalar gene
mahdüt adalar halinde. Memleketimizde „Ha-
çin,, kanyesinin garp ve cerubunda bu devir
arazisine raslanmıştır.

C) Devon devri: Arzın sathı bu devirde tahavvül-
lere uğrar; Kaledonya silsilesi bu devirde te-
şekkül eder; şimal kutbunu saran ve Kuzey
Amerika ile Şimali Avrupa'yı vücuda getiren
büyük kara parçası bu devrin mahsulüdür.
Cenuptaki karalar, adalar halinde.... Memleke-
timizde, Hendek'in şimalindeki ormanlık arazi,
Silifke'nin garbindaki sahiller, haçin ve etrafı,
bin boğalar mıntakası ile İstanbul boğazı ara-
zisi bu devir topraklarındandır.

D) Karbon Devri: Karalar büyür; bu devrin orta-
larına doğru Hersinya silsilesi teşekkül ettiği
gibi Atlantit ve Gondvana kıt'aları da vücut
bulur. Bu imtidatlı devrin büyük kara parça-
larından bilhassa İngiltereye, Belçika, Fransa,
Rusya ile Şimali Amerika ve Çin'de; memle-
keimizle ise Ereyli, Zonguldak, Amasya, Balı-
kesir ve Kozan taraflarında kömür damarlarına
müsadif olunmaktadır.

E) Perm devri: Hersinya iltivaları devam ediyor;
indifa hadiseleri meşhut; karalar biraz daha
vüs'at kazanıyor. Bu devir arazisine bilhassa
Almanya, Fransa ve Rusya'da raslanır. Bizde
yok.

İkinci Zaman:

A) Triyas Devri: Karalar azamiğ vüs'atini iktisap
eder; hemen hiç bir tektonik hadise mahsûs
değil.. Bu devirdeki tabakalar daha ziyade ka-
ralar içinde ve akarsuların tesiri ile biriken
ve çimetolaşan itikâl mahsulleri ile vücut bul-

muştur. Triyas teşekkülâtı başlıca Yunanistan, İtalya, Almanya, Fransa, Alp'ler ve Himelâya'larda mevcuttur.

Türkiye'de G-kboze ile İzmit arasındaki arazi, Mersin, Cebelberek ve Niğde'de bu çeşit araziye tesadüf dılmıştır...

B) Jüra Devri: Bu devrin başlangıcında (transgression) tufan veya denizlerin ilerilemesi hadisesi Avrupa'yı bir sürü adalar haline sokarken Şimali Amerika ile Sibiryaya ve Çin'de (regression) denizlerin gerilemesi hadisesi bu mntakaların karalarını genişletmiştir. Devrin ortalarında karalar tekrar yükselmiş ise de sona doğru yeniden bir müthiş tufan olmuş ve Jüra denizleri Şimali Avrupa ve Asya ile Şarkî Amerika'yı istilâ etmiştir. Bu devir arazisi Avrupa'da bilhassa Jüra silsilelerinde mevcuttur: Türkiye'de Ankara, Eskişehir ve Bolu vilâyetlerinde bu devir arazisine raslanılmıştır,

C) Tebeşir Devri: Bu devirde denizler cenuptan şimale doğru ilerlemiş ve Jüra denizlerinin istilasından masun kalmış olan Güney ve orta

Avrupa'yı suları altında bırakmıştır. Bu devirde Avrupaya irili ufaklı adalarla yer yer tatlı su göllerinden ibaret bir şekil almıştır. Türkiye'de Ordu, Samsun, Sinop, Zonguldak, İzmit vilâyetleri ile Amasya, Tokat, Malatya, Urfa ve Mardin, vilâyetlerinin büyük kısımları bu arazi ile örtülüdür.

Üçüncü Zaman:

A) Eosen devri: Karalar, aşağı yukarı aynı vaziyette. Eosen devrinin başlarında hemen hemen bir daire şeklinde kalabilmiş olan arzun mahareki, uzak seyyarelerin cazibeleri dolayısıyla, yavaş yavaş bir kat'ı nâkıs şekli almış başlar ve bu suretle mevsimlerin tekrarrü mümkün olur.

Bu devrin bidayetinde Kuzey Avrupa'nın bazı kısımları sular altında kalmış, bazı yerlerinde de büyük tuzlu ve tuzsuz göller teşekkül etmiştir. Nihayetine doğru da Paris havzası ile diğer bazı yerlerde Jips tabakaları yükselmiş ve Pirene'ler yükselmeye başlamıştır.

— Arkası Var —

İlimizde bazı isimler ve kitabeler

Yazan: C. Aker

Bu yazılar bundan 15 yıl kadar önce yazıldı ve bazıları neşredildi. Fakat bu yazılar ilimizi alâkadar ettiği için dergimizle neşrini münasip bulduk.

C. A.

Ahiköy — Ahiler — Line — Sakina

(Ahiköy) adı dikkati çekmekten hali kalmaz. "Ahiköy" Muğlaya 20 kilometre kadar bir mesafede ve Muğla - Aydın şosası üzerinde bir kamunun merkezidir. Bu ad kasabanın şimalinde gömülü "Ahibaba" adındaki bir zatın adından alınmıştır. Bu mezar halen mevcuttur. Etrafı açıktır. Üstünde bir damı vardır.

Köyde babadan oğula söylenip gelen rivayete göre bu zat kasabanın korucusu imiş. Memleketimizin her tarafında bu gibi aslı nesli bilinmeyen insanlar hakkında söylenildiği gibi Horasandan gelmiş fakat ne ism, nede nesli ve aslına dair bir malûmat yoktur. Mamafih bu zatın da, Selçukî devletinin inkirazından sonra anadoluda yaşayan ve teşkilât ve mevcudiyetlerinin ehemmiyeti küçük olmıyan "Ahi,"lere mensup olduğu muhakkaktır.

Bilindiği üzere "Ahi,"ler bu zamanlarda Anadolunun her tarafında mevcut ve "İlmibatuta"nın verdiği malûmata göre, nüfuzları İran hududundan Kırma kadar cari ve teşkilâtları mevcut idi. Bunlardan birçok ülema, fuzala yetişmiş; hatta bazı yerlerde, meselâ Niğde de bulunan emir Caruk bile "Ahi,"lerden idi. Ahilerin siyasi ve sosyal bir gayede takip ettikleri şüphesizdir. Vakia bunlar hakkında esaslı bir tetkik yapılmamıştır. Fakat elde mevcut vesaik ve malûmatla da bir dereceye kadar mutalâa yürütmek mümkündür.

"Ahi,"ler teşkilâtına alelumum esnaflar dahil idi. Bunlar gündüzki kazançlarını akşam başkanlarına verirlerdi. Bu para ile gelip geçen seyyahlara masraf edilir, Ahi zaviyelerinin bayındırlık ve geçimine sarf edilirdi.

"İlmi batuta" bunlardan hararetle bahseder ve anadolu seyyahatında "Ahi,"lerden gördüğü izaz ve ikramları canlı ve minnettar bir surette bahis eder.

"İdrisi Bitlisi," "Heşti Bihistinde" ve "Ahi,"de maruf tarihinde "Ahi,"lerden bahsetmektedir.

Ahiler, herhalde zamanında çok ehemiyetli

mülük ve ümera nezdinde kıymet ve itibar sahibidiler. Hatta resmî günlerde emirlerinin saraylarında ayrıca mevkileri vardı:

Ahiler hükûmet memurlarını, zabıta'yı, mültezim ve mütesellimleri daimî bir murakaba altında tutarlardı, zulme ve kötülüğe meydan verdirmezlerdi. Osmanlı tarihinin başlangıcında da "Ahi," adlarına rast gelinir. Osman gazi dervişlerinden "Ahi," adında bir zat vardır ki, Bursanın Osmanlılara teslimi sırasında, Bursa kumandanıyla muhafızlarına bir zarar erişmemesi için rum kumandanının yanına rehın olarak gönderilmişti. Bu zat Osmanın ölümünde terekesini yazmağa ve taksime memur şarî zevat arasında da görülür. Gene bu zatın Bursada eski Rum kumandanının yanında birde tekyesi varmış. Orhan devrinde de bir "Ahi Evran," vardır.

"Ahi,"lerin memlekette mühim ve sosyal bir teşkilâta malik bulunduklarına dair "Aşıkpaşa" tarihinde de şu kayıt vardır.

Ve hem bu Rumda dört tafe vardır kim misafirler içinde anılır: Biri gazi yom Rum, biri Ahi yom Rum, biri Baci yom Rum, biri Ahidalon Rum. İctimai tarihimiz için bu tabaka teşkilâtının ehemmiyeti vardır.

Bunlardanda anlaşılır ki "Ahi,"ler anadoluda pek mühim ve nüfuzları yüksek bir cemiyet idi hatta ikinci murad ile kardeşi şehzade mustafa arasında çıkan taht kavgasında şehzade mustafa Bursaya hücum ettiği vakit, mustafaya gönderilen heyet arasında "Ahikadom," ve "Ahi yakup" adında iki ahi vardı

İlimizde de ahilerin mevcut bulunduklarına dair vesaik vardır. (Şevval 1075) tarihli bir vesikada cözüyük - eskiden Turgut ve yatagan kamonlarının adıdır - kazasının "Line," nam karyesinde bir "Ahi mestan," zaviyesinin bulunduğu mukayyettir. Muğlanın karabağlar yaylasında da "Ahisinan" namında diğer bir zaviyeye ait vakıf bir tarla mevcuttur.

Binaenaleyh "Ahiköyünde," yatan "Ahibaba-
nında," bunlardan olduğu muhakkaktır. Bu zatın
nereden geldiği hakkında ehali arasında devran
eden rivayette okadar ehemmiyetsiz değildir. Bi-
lindiği üzere Moğolların huruc ve anadoluya gir-
meleri sırasında pek çok insan ve bilginler ana-
doluya hicret etmişlerdir. Bu zatında onlardan ol-
ması neden mümkün olmasın?

Line — Muğlaya bağlı ve çok bereketli sırt-
ların üzerinde yeşil yapraklı zeytin ağaçlarına gö-
mülmüş bir kasabacık vardırki adına "Line"
derler. Turgut kamonunun merkezidir. Burada
bazı Türk eserlerle, eski zamanlara ait harabeler
vardır. Göze ilk görünen "İlyas bey," camiidir.
Bu cami "Linenin," tam ortasıdadır. Cümle ka-
pısının üzerinde müstatil ve uzun, yekpare mer-
mer üzerinde kitabesi vardır. Bu kitabe bir satır-
dan ibarettir. Harfler ve kelimeler birbirlerine
sonderece giriftir. Okunması çok müşkildir.

KİTABE

ana ruzu cezada eylemesun

İta eylesun ana hak hayır gıdayı

Ana ruza kıldı darı buldi

Celür gün tarih [Darülmuhallit]

(Darülmuaflit) terkibi hesap edilirse (976)

tarihi çıkar. Camia namını veren İlyas beyin
zamanı ile bu tarih arasında oldukça ehemmiyetli
bir fark vardır. İlyas bey "Menteş bey" ailesinin
altıncı emiridir. (791 — 792) de birinci defa,
(805—824—H.) de ikinci defa "Menteşe" ema-
retine çıkmıştır. Ölümü (829) dir. Camiin yapılış
tarihi ise (971) dir. Arada (147) senelik bir fark
vardır.

O halde camiin İlyas beye ait olmaması zannı
hasıl olursada camiin mimari şekli, yapılış tarzı

temamile o devre aittir. Zannıma göre cami son-
raları tamir görmüş ve tamir esnasında bu kitabe
konulmuştur.

Bu camiden başka Linede birde zaviye mev-
cut imiş. Burada bulunan bir kitebe bunu göste-
riyor. Bu kitabe şimdi Line mektebindedir.

KİTABE

Bismillâbirrahmanirrahim

Bina hazibi zaviyetülmübareke

Ebulhayrat velhasenat

Hoca mukbil sene sitte ve seb'in (770)

Line de her gelen ziyaretçiye gösterilen bir
mezar taşı vardır. Bu taş önceleri camiin arka
tarafında idi. Bu taşın yazısı şudur.

Elmağfur şah Tâsâ hatun

Binti mahmut fi tarih

Sene isnin ve erbain ve mesnie (1042)

Sakine harabesi — "Line" eski "Sakine"

şehrinin yerindedir. Burası (Stratonicca)ya tabi idi.
Asil (Hokat hacate) yahut (Tirivya) mabedile
meşhur idi. Her yıl Anadolunun ve yunanistanın
her tarafından binlerce ziyaretçiler gelirdi. Bu
mabette her yıl bütün davalar, münazaalar rahipler
ve kâhinler hal ve tasl edilirdi. Mabedin kapısı
halâ mevcuttur. Mabedin diğer tarafları, sütunlu
divarları, bölmelerinden bir şey kalmamış. Ancak
yazılı, yazısız, zarif ve san'atkârâne kornişli mer-
mer yığınları çalılar, dikenler ve otların arasın-
da yatıyorlar ... Pek kıymetli ve sanatkârâne
yapılmış sütun başlıkları, müzeyyen oyma kornişler
mevcuttur. Bazı taşlarda eski Yunan harfleri ya-
zılmış yazılar vardır.

Vaktiyle İstanbul müzesini kuran rahmetli
Hamdi bey burada hafriyat yapmış, bir çok hey-
keller bularak İstanbul müzesine nakletmiştir.

Henrik İbsen.

Madame İnger

A Ostraat

Beş Perdelik Tarihî Piyes

— 9 —

Türkçeye çeviren: Vehbi Başko.

Perde II

Birinci perde olduğu gibi aynı dekor

Madam İnger Gyldentove sağ tarafta bir ma-
saya oturmuş; pencere önünde Olaf Skoktavl,
Mam İngerin yakınında ayakta duruyor. Yüzle-
rinden aralarında bir münakaşa geçtiği anlaşılıyor.

Sahne I

Mane İnger, olof Skoktavl

Olaf Skoktasle

Bir sonuncü defa, İnger Gyldenlove, kararımız,
katimidir.

Madam İnger

Başka suretle hareket edemem. Size benim
gibi yapmanızı tavsiye ederim. Eger allah isterse,
Norveç mahvolacaktır. Ozaman her ikimiz muka-
bele edeceğiz.

Olaf Skoktavl

Siz hatırıme gelen felâketi tasavvur ediyor-
sunuz. Mukaddes an gelinceye kadar rahatça otu-
racağım. Benim intikam alacağım şeyi unuttunuz-
mi. Benim malimi aldılar aralarında taksim etti-
ler. Oglumu, yegâne evlâdımı, katlettiler.

Bana gelince, yirmi senedir dağlarda, orman-
larda eşkiya gibi yaşadım.

Beni öldü zan ettiler; fakat intikamımı alın-
cıya kadar geri dönmiyeceğim.

Madam İnger

Bundan evvel sizin için günleri saymanız lâzım
gelecektir ne yapmağı umit ediyorsunuz.

Olaf Skoktavle

Nebileyim?

Asla evvelden palan yapmекla meşgul olma-
dım. Bunun için sizin yardımınızı bekliyorum. Siz
akıllısınız. Ben iki kolumla kılıcımdan başkasını
kullanmağı bilmiyorum.

Madam İnger

Kılıcınız paslanmış Olaf Skoktavle. Norveçin

kılıçları hep böyledir.

Olaf Skoklav

Böyle yalnız lafla mücadele edilir.

İnger Gyldenlave, siz çok değişmişsiniz, evvelce
bir erkek kalbi kadın göksünde çarpardı.

Madam İnger

Geçmiş bana hatırlatmayınız.

Olaf Skoktavl

Fat ben bu maksat için sizi görmege geldim.
Beni dinlemeniy lazımdır. Oyle istiyorum.

Madam İnger

Oyle olsun! fakat çabuk! zira Ostraata emni-
yette degilsiniz, onu biliniz.

Olaf Skoktavl

Bir eşkiyanın Ostraata uzun müddettenberi
emniyette olmadığını biliyorum. Fakat unutmayı-
nızki bir eşkiya hiç bir yerde emniyette değildir.

Madam İnger

Söyleyiniz, sizi dinliyorum.

Olaf Skoktavl

Otuz sene oluyorki kontun nezdinde obesshusta
birinci defa olarak size tesadüt ettim. Siz cesur
bir çocuk idiniz

Bende sizi seviyordum evet sizi seviyordum.

Sizin betbaht memleketinizin sefaletinden, te-
lâketinden başka bir düşünceniz yoktu.

Madam İnger

Onbeş yaşında olduğumu unutmayınız, Bu
devirde müthiş bir hiddet hepimizi canlandırı-
yordu.

Olaf Skoktavl

Siz bilirsiniz, benim yalnız bildiğim aramız-
dan eskiler ve tecrübe gökmüşler derlerdi ki zin-
cirlerimizi kırmak ve haklarımızı almak için allah
sizi seçmiş.

Madam İnger

Böyle düşünmek fana Olaf Skaktovl; allahım

benim ağızımdan söylemesi değil kibirdendi.

Olaf Skoktavl

İstedığınız gibi intihap olundunuz. Norveğin en asil familyasından geldiniz. Önümüzde servet ve iktidar var idi.... Kulaklarımız ahalinin şikâyetine açık idi...

Akashus önüne danimarka donanması Ken-drik Krummedikenin geldiği akşamı hatırlarsınız.

Gemilerin kumandanı sulh isteyordu. Onların sözü üzerine kunt Alfson gemiye gitti.

Üç saat geçmeden onun cesedini şatoya götür-di idik.

Madam İnger

O öldü! Bunun cesedinden başka bir şey kalmadı.

Olaf Skoktavl

Kummedikenin fena hareketlerle Norveğin en büyük kalbi kırıldı.

Katli takip eden sahneyi görür gibi oluyorum.

O, orada idi, bir ilk bahar bulutu gibi sararmış, alnı bir balta darbesiyle yarılmıştı.

Norveğin bütün asilzadelerinin, o gece orada toplanmış olduklarını söylemeye cesaret edeceğim.

Madam Magret ölü gocasının yüzüne egilmiş, biz hepimiz diğer cinayetlerle bu sonuncu cinayetden intikam almak için hayatımızı tehlikeye koymaya yemin ediyorduk.

İnger Gyldenlöv, bu insan kalabalığını kim yardı? ihtimal bir çocuk, gözleri ateşli, sesinde hıncırlıklar, yaptığına yemin eden bir genç kız hatırlayormisiniz? Sizin kendi sözlerinizi tekrar edeyimmi?

Madam İnger

Bende sizin gibi yemin ettim.

Olaf Skoktavl

Yeminimizi hatırlıyorsanız, fakat onu tutmıyorsanız.

Madam İnger

Digerlerimi? yeminlerine rağmen ne yaptılar?

Sizden bahs etmiyorum Olaf Skoktavl. Fakat dostlarınızdan, Norveç asilzadelerinden. Bunlardan biri, bu uzun seneler müddetince insan olmak cesaretini göstermedil r.

Olaf Skoktavl

Ne demek istediğinizi biliyorum.

Sonuna kadar kuvvetlerini deniyecekleri yerde niçin tâbi oldular? bu doğrudur!

Ve siz, ittifak ettirebildiniz. Sizin önünüzde hepisi egilecekti.

Madam İnger

Size cevap vermek bence hoş olacaktır fakat siz bana inanmayacaksınız.

Daha iyisi Ostraata ne getirdiğinizi bana söyleyiniz. Sığınacak bir yere ihtiyacınız varmi? sizi saklamaya gayret edeceğim. Size başka bir şey lâzımmı? beni size yardıma hazır bulacaksınız.

Olaf Skoktavl

Yirmi sene sorgusuz cezaya düçar olan adam gibi yaşadım. Yocemteland dağlarında serseri gibi gezmekten saçlarım beyazlandı. Ayı inlerinde haydut ve hırsız yataklarında uyudum.

Madam İnger görüyorsanızki imdadınıza ihtiyacım yok. Size ihtiyacı olan Norveç asilzadeleri ve halkıdır.

Sonu Var

Meyve ağaçları, meyvecilik, faydası, tarihçesi, ehemmiyeti, bizde niçin ileri gitmediği, meyveciliğin ilerlemesi için alınacak tedbirler.

Meyva ağaçları:

Meyvelerinden istifade için yetiştirilen yani insanlar tarafından meyveleri yenilen ağaçlara umumiyetle "meyve ağaçları," denir. Yeşil yapraklarla bagcilerimizi süsleyen, bize çeşit çeşit meyveler veren ağaçların yetiştirilmesinden, ıslâhından ve çoğaltılmasından bahseden bilgiye de "meyvecilik" denir.

Faydası

Meyvecilik, ziraat san'atları içerisinde en ziyade kâr getiren bir san'attır, denilebilir. Muayyen bir araziden meyve ağaçları kadar kâr getiren hiç bir ziraat şubesi yoktur. Meselâ: bir dönüm toprak üzerine Tütün, Afyon, buğday vesaire gibi ziraat nebatları ekilse; birde meyve ağaçları dikilse meyve ağaçlarının verdiği mahsul diğerlerinden on kat fazla olur. bundanbâşka toprağın yapılışı itibarıyla ziraat edilemeyen araziden meyve ağaçları dikme suretile istifade edildiği gibi yollar, şosalar kenarlarını, evlerin divar diplerine, sebze bagcilerinin yol kenarlarına bodur meyve ağaçları ispalye ve kordon şekillerinde yetiştirilecek ve timar edilecek olursa bu gibi ağaçlardan en nefis meyveler elde olunur.

Meyvelerin birçok şekillerde bize faydası vardır. bunların en çşgu taze olarak yenildiği gibi bir kismida konserve yapılır. Çeşit çeşit meyve şarapları, likörler, rakılar ve daha birçok kokulu içkiler hep meyvelerden yapılır. Bir yerde medeniyetin ileri gittiği yetiştirilen meyve çeşitlerinin çokluğuyla ölçülür. Meyvelerden pişirilerek suretile bilhassa ufak ve hasta çocuklar için pek nefis ve hazmı kolay ho-

şaf ve saire gibi yiyecekler yapılır.

Meyveler tam bir gıda olabilir mi?

Meyveler, kendi başlarına bir gıda olmazlarsa da diğer hayvani ve nebati gıdaların kolaylıkla hazmedilmesine, kanımızın tasfiyesine (eyileşmesine) çok yardım ederler.

Meyvelerde ne bulunur:

Yüzde 50-90 kadar su, 2.5azot maddesi, 5-10 şeker, 5-1 kadar da ekşi madde yani meyve hamızları bulunur. Bu hamızlar, kanın ve bedende bulunan bütün mayilerin kolaylıkla dolaşmalarına, faydalı şekiller almasına yardım ederler. Migde ve bağırsaklarda biriken tortuların dışarı atılmasına, karaciğer ve böbreklerin vazifelerini kolayca yapmalarına ve bu surette vucuttaki uzuvlar yorulup eskime-diğinden tabii ömrün uzamasına hizmet ederler.

İstatistikler, sofralarda daima meyve bulunduranlarda; meyve ile geçinenlerde tabii ömrün 100-120 yaşına kadar çıktığını göstermektedir. Demekki meyveler, esas bir gıda olmazlarsa da diğer yiyeceklerin yorulmadan hazımlarını kolaylaştırır.

45 Gram yumurta, 950 gram elma, 1900 gram armut 575 gram kiraz ve 500 gram üzüne bedeldir. Bir insan bir günde muhtaç olduğu 130 gram azotu yalnız meyveden alması lâzımgelse günde 15 kilo meyve yemesi lâzımdır.

Meyve ağaçlarının hava ve iklim üzerindeki tesiri:

Bir mahalde geniş ve çok

miktarda dikilen meyve ağaçlarına, büyük ormanlar gibi o mahallin hava, iklim ve toprakve kaynak suları üzerinde pek mühim tesirleri vardır.

Meyve ağaçları, bulundukları iklimin muhitini yeşil yaprakları, tatlı meyveleri ile süsledikleri gibi havasını da daima serin, lâtif tutarlar. Kuvvetli fırtınaları hafifletirler, sert iklimi tadil ederler, yağmurların muntazaman yağmasına ve kaynak sularının devamlı bir surette akmasına, güzel sesli ve faydalı kuşların çoğalmasına yardım ederler.

Tarihçesi:

Meyvecilik, çok eski bir ziraat san'atıdır. Belki insanların yaradılışından önce de yer yüzünde meyve ağaçları bulunuyordu. Kaya oyuklarında, ağaç kovuklarında çıplak olarak yaşayan vahşi insanlar, yer yüzünde yiyecek olarak ilk defa meyveyi bulmuşlardır. İlk insanlar, taze ağaç filizleri ve meyveden başka yiyecek bulamadıkları için daima çok meyveli olan ormanlarda dolaşırlar, buradaki meyvelerin tükenmesile başka taraflara göç ederlerdi. Aynı zamanda gür ve korkunç ormanlarda puslu kuran Arslan ve Krplan gibi yırtıcı hayvanların hücumlarından korktukları için bütün zamanları korku ve heyecan içinde geçiyordu. Böyle meyve aramak için sık ormanların korkunç tenhalıkları içerisinde dolaşmaktansa kendi kendine biten meyve ağaçlarını bizzat kendileri yetiştirmek usulünü düşündüler; ve iptidai kulübeleri etrafına yabani meyve ağaçları dikmeye başladılar. İşte böylece meyvecilik başlamış oldu. Eski mısırlarca meyve ağacı yetiştirme usul-

leri biliniyordu. Bu ılar me-
veli ağaçlardan sayılan zeytin,
hurma ve portakal gibi ağaç-
ların ziraatini ve bunların çe-
likleme usulü ile üretilmele-
rini bilirlerdi. Mısırlardan son-
ra Babililer zamanında meyve-
cilik daha ziyade ilerlemişti.
Finikeliler zamanında meyve-
cilik, meyve ağaçları yetiştir-
me usulü pek ileri gitmiştir.
Finikeliler, Avrupanın bütün
sahil kıyılarına her cinsten
meyve ağaçlarıyla bahçe hali-
ne getirmişlerdir. İlk zaman-
larda Araba, Otomobil, Tren...
ilâ gibi nakil vasıtaları olma-
dığından meyvecilik ve mey-
ve ağaçları yetiştirmek yalnız
pek az mahallere münhasır
kalyordu. Sonraları, bütün
memleketlerde şosaların, de-
mir yollarının araba, otomo-
bil ve tren gibi büyük nakil
vasıtalarının çoğalmasıyla bü-
tün memleketler, şehirler bir-
birine bağlandı. İnsanlar yek-
diğerile daha çok konuşmağa,
görüşmeğe başladılar. Bu su-
retle meyve ağaçları ve mey-
veler, çok olan yerlerden hiç
bulunmayan veya az olan yer-
lere nakledilmek suretile dün-
yanın her tarafına meyve çe-
şitleri yayılmağa başladı.

Ehemmiyeti:

Medeniyet yolunda ileri
giden memleketlerde meyve-
ciliğe çok ehemmiyet veril-
miş ve muayyen bir araziden
meyvecilikten başka fazla kâr
getiren bir san'at olmadığı te-
mamen anlaşılmıştır.

Avropada en ziyade tırfan-
da meyve yetiştirmeğe ehem-
miyet verilmektedir. Bilhassa
belçikada tırfanda meyvecilik
pek ileri gitmiştir. Burada
binlerce hektar arazi came-
kânlar altına alınmış, kış
mevsiminde bile bu camekân-
lar içersinde İncir, şeftali,
portakal, limon, vesair meyve-
lerin çeşitleri gayet nefis ola-
rak yetiştirilmektedir. Fransa-

da, Almanyada bağcivanlar
ve bilhassa meyve bağcileri
için senevi yüzbinlerce lira
sarfedilmektedir. Amerika
dahi meyvecilik hususunda
ileri giden memleketlerden
sayılır. Burada fennî surette
tesis edilmiş geniş ve munta-
zam birçok meyve bağcileri
ve ispalyeler vardır. Memle-
ketimizin, iklim, toprak, hava
ve kaynak suları sayılmıya-
cak kadar çok olan kuytu va-
dileri meyveciliğe veler çeşit
meyve ağacının yetişmeside
müsait olduğu halde ma-
alesef kendi zevk ve sefa-
hetlerinden baş a bir şey
düşünemiyen padişahlık
idaresi bu kârlı san'ata
hiç ehemmiyet verme-
miştir. Cahil halkımız,
meyve ağaçlarının hasta-
lıklarını, timarlarını bil-
meksizin öteye beriye gay-
ri muntazam bir surette
dikerler, onların miktar
ve cinsleri, senevi verdik-
leri hasılâtın miktarı da-
ima meçoldü.

İklim ve topraklarımız
her çeşit meyve yetiştir-
meğe ve memleketimiz bir
çok meyve ağaçlarının
asli vatanı olduğu halde
bizde meyveciliğin avropa-
ya nazaran geri kalması
halkın cehaletleri sebebiyle
bu fenne heves etmemele-
rinden, muntazam yolları-
mızın, nakil vasıtalarımı-
zın bulunmamasından ileri
geliyordu. Ulu Atamızın
yaptığı büyük inkilâp mil-
le timizi cehaletten kur-
tardı. Maddi ve manevi
bütün engelleri ortadan
kaldırdı. Herşeyi yoluna
koydu. Binlerce kilometre
şosalar, demir yolları ya-

pıldı. Bir vucuttaki kan
damarlarına benziven şosa
vollarıyla memleketimizin
köyleri, kırsaları, vilâyet-
lere, vilâyetler hep biri-
birine bağlandı. Arabalar,
otomobiller, trenler gibi
nakil vasıtalarımız çoğaldı.
Meyvecilik, arıcılık, tavuk-
culuk ve sütçülük gibi zi-
raat san'atlarına ait fenni
bilgilerin memleketimiz n
en hicra köşelerine kadar
yayılması için kurslar açıl-
makta, bu kurslara davet
edilen gençlere ameli ve
fenni bir şekilde bütün
ziraat san'atları öğrenil-
mektedir.

Bir yerde meyveciliğin
ileri gitmesi için neler
lâzımdır:

Bir memlekette mey-
veciliğin ileri gitmesi ve
meyve ağaçlarından hak-
kile istifade edebilmek
için aşağıdaki şartların
göz önünde bulunması
lâzımdır.

1— Ücreti ucuz sür'atı
fzla nakil vasıtalarının
çoğaltılması.

2— Şimdi tatbik edil-
mekte olan kurs usulünde
olduğu gibi meyve ağaç-
larının ziraatına dair bil-
gileri olmıyan ahaliye iyi
cins ağaçların tamimi, adi-
lerin istâhı için meselâ:
aşı ve buda na, iyi fidan
yetiştirme, hastalıklarının
neden ileri geldiği ve te-
davileri hakkında gayet
ameli ve pratik bilgiler
vermek.

3— Ticaret bakımın-
dan asıl para edcek mey-

Sonu Var

10 Kuruş.

MAHMUT ŞAKİROĞLU'DAN
ALINDI